

VÁZLATOK. — TANÍTÁSOK.

Beszéd- és értelemgyakorlat.

1939. november 3. hete.

I. OSZTÁLY

A tanítás anyaga: A könyv.

Nevelési cél: Taneszközeink megbecsülése és gondozása.

Szemléltetés: Tiszta és piszkos könyv, rendes és rendetlen gyermek holmija.

Megfigyelésre utalás: Figyeljétek meg otthon, a családban, mit csinál az édesanya takarításkor? (Az édesapa a műhelyben stb.)

VAZLAT

I. Előkészítés: a) Számonkérés. A tábláról, krétáról, szivacs-ról, számológépről tanultak felújítása kérdések alapján.

b) Célkitűzés. Ma a könyvről beszélünk!

II. Tárgyalás. a) Érdeklődés keltés. Mese rendetlen Palkó-ról, aki nem tudta megtanulni leckéjét, mert kiszakította könyvéből a lapokat.

b) Mi a könyv? A borítólapján a címe van (olykor képes). Belül olvasmányok vannak.

c) Hogyan készült? Okos emberek írták. Nyomdába került, ott kinyomtatták. (Rendes munka, nincs sehol hiba!)

d) Ki készítette? Az író és a nyomdász. (Az író gondolatait leírta. A nyomdában kiszedték, papirosra nyomták, összehajtogatták, bekötötték.)

e) A könyv haszna. Tanít, szórakoztat, jó barát.

f) A könyv kímélése, szeretete. (Szemléltetés.)

g) Megfigyelésre utalás.

h) Alkalmazás. Időnként megnézzük a könyveket, betartják-e a fogadalmat? Pénzbe került.

III. Összefoglalás. a) A könyvről mondtak összefoglalása kérdések alapján. (Osztálymunka.)

b) Mire használjuk?

c) Mit mondanak a ti könyveitek gazdájukról?

Beszéd- és értelemgyakorlat.

I. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Amít nem akarsz magadnak — ne tedd másnak se!

Nevelési cél: A mások megsegítésére való nevelés.

I. Tegnap reggel, mikor az iskolába jöttem, az utcán nagy csődület volt. Mi lehet ottan? — kérdeztem magamban s arra

felé tartottam. Amint odaértem, láttam, hogy egy tetejére rakott nagy kocsit nem bírnak kihúzni a szegény lovak a tengelyig érő sárból. A kocsis ütötte, verte a szerencsétlen állatokat, azok szegények majd megszakadtak a nagy erőlködésben, de bizony a kocsi meg sem mozdult. Látva ezt, magam is közbeléptem.

— Miért veri ezeket a szegény lovakat, István bácsi? Nem látja, hogy ha megszakadnak sem tudják kihúzni!

— Arra való a ló, hogy húzzon! — válaszolta a kocsis.

— Arra ám — válaszoltam neki. — De csak annyit, amennyit elbír. Mit szólna István gazda, ha azt mondanák, hogy maga húzza ki ebből a fenekellen sárból ezt a kocsit? Ugy-e nem bírná? Miért? Mert nincs hozzá ereje! Hát ezek a szegény párák sem bírják. Hiába veri őket, úgy sem boldogul. Meg aztán nem sajnálja szegény lovait? Hiszen látja, hogy minden erejüket összeszedik, mégsem megy. Segítsen nekik: rakjon le a teherből, úgy kihúzzák, azután a jó úton majd ismét rárakhatja a kocsira.

István bácsi nem szólt egy szót sem, de úgy vettem észre, megszegyelte magát. Aztán megfogadta szavamat s csakugyan, csakhamar kiemelték lovai a kocsit a sárból s tovább mehetett.

Látjátok, gyermekek, hát okos dolog az, ha a nálunk gyengébb, oktalanabbal így kegyetlenkedünk?

II. Árvácska. Volt egyszer, hol nem volt, volt egy szegény ember, annak egy fiatal felesége. Csak az volt éppen a bajuk, hogy nem volt gyermekük. Kis leánykát kértek a jó Istentől, mert úgy mondták, hogy a kis leányok szelídek, kedvesek, jók, tiszták, szófogadnak, hogyha pedig megnőnek, mindenben segítségükre vannak szüleiknek. És mert olyan nagyon szerették volna, hát adott is nekik egy gyönyörű kisleánykát a jó Isten. De bizony a szegény édesanyjának nem sokáig volt benne öröme, mert hamarosan örökre lehunyta szemét. A szegény ember pedig, aki most már így egyedül maradt kis leánykájával, Árvácskának kereszteltette a kicsit. Ugy-e milyen szép nevet kapott a kis árva? De jaj, az édesapa sem maradhatott sokáig kisgyermeke mellett, dolgoznia kellett, sokat, mert most már arról is neki kellett gondoskodnia, hogy ha egyszer megnő a kis Árvácska, akkor is meg tudjon élni, ha ő már nem is lesz mellette, hanem utána megy az édesanyjának, oda föl, a csillagok fölé . . . A sok munka azonban úgy elgyengítette szegényt, hogy amikor egy este megfázott, egy ideig még köhögött, azután ő is utána ment Árvácska édesanyjának . . . Így lett Árvácska most már igazán Árvácska: sem édesanyja, sem édesapja nem volt többé. De ahol a legnagyobb a veszedelem, ott van a jó Isten is! Kis Árvácska nem maradt egyedül, megszánták a jó emberek s egyik kis szomszédjának szülei magukhoz vették, hogy segítsen az ő kisleányuknak, Julikának, aki bizony, mit

tagadnánk, hát: rendetlen is egy kicsit, dologkerülő is, sőt, hazudni is szokott néha!

A kis Árvácska halálból, amiért nem hagyták elveszni egyedül, mindent megtett, hogy Julika kedvében járjon. Még az uzsonnáját is nekiadta. Julika pedig, aki bizony irigy is volt, elfogadta tőle s megette azt is. De hiábavaló volt a kis Árvácska minden igyekezete, kis társa csak nem akart megjavulni. Továbbra is rendetlen, dologkerülő, hazug maradt. Leckéit, mert most már iskolába jártak mindketten, nem készítette el, szóval vásott, rossz gyermek volt, aki miatt sokat búsultak jó szülei. De történt egy nap, hogy Julika édesapja megtiltotta Árvácskának, hogy segítsen Julikának feladatait elkészíteni. Árvácska, mint mindig, most is szótfogadott. Megcsinálta a magáét szépen, ügyesen, azután játszani ment. No, több sem kellett a rosszcsont Julikának! Beosont a szobába, megleste, hová tette Árvácska a füzetét, melyben a feladatot elkészítette és este, — mikor Árvácska már lefeküdt, titokban elcsente azt és betette az ő iskolai táskájába. Másnap reggel tábla elé szólította Árvácskát a tanítónéni. De képzelhetitek, milyen rettenetes volt meglepetése, mikor a tanítónéni fellapozta füzetét, amit magával kivitt és a lecke — nem volt benne! Bizony, hiába sírt a szegény kis Árvácska, hogy ő megírta leckéjét szorgalmasan, a tanítónéni hitte is, nem is... A vásott Julika pedig, aki mint tudjuk, mindennek az okozója volt, még egy hazugsággal is megtételte rosszasságát s azt állította, hogy bizony tegnap egy sort se írt Árvácska, egész délután.

Sírt, sírt a kis árva és amikor hazamentek az iskolából így szólott Julikához: Én nem megyek többé hozzátok, mert te vetted kis a táskámból a füzetem s a magadét tetted oda, az enyémbé. Látom az írásomat is! Ilyen hazug, rossz leány nem való hozzám. Nem akarok árulkodni reád, de a jó Isten, aki mindent lát, megbüntet azért, amit tettél. Ment szegény kis Árvácska, ment a temetőbe és ráborult nagy sírással jó szüleinek sírjára. Ott sírt, zokogott keservesen: »Édesanyám, édesapám, vigyetek el oda engem is, ahol ti vagytok... Ti, tudom nagyon szeretnétek engem, s jobb helyem volna veletek fent, az égben, mint itt, a rossz Julika mellett. Amint így rimázkodott, látta, hogy egyre lejjebb ereszkedik hozzá a kék ég, aranyos kapu nyílik rajta s azon kilép egy gyönyörűséges, ezüstös szárnyú angyal, aki megfogja kezét és azt mondja neki: — Gyere velem, te jó kis lány, anyukád, apukád küldöttek érted, hogy vigyelek hozzájuk, mert meghallották keserves sírásodat. Azzal fehér szárnyaival betakarta Árvácskát s felvitte magával. Amíg szállott, két puha, jóságos kezével végigsímította a sok-sok könnycseppet, melyeket Árvácska ejtett szülei sírjánál. Hát amint végigsímította azokat, két keze alatt gyönyörűséges kék, sárga, piros, fehérlevelű virágokká vált valamennyi. — Ti legyetek az Árvácska virágok — suttopta az angyal és kiterjesztett szár-

nyaival felrepült az Égbe Árvácskával. Másnap éppen vasárnap volt. Jöttek Julikáék a temetőbe, mint szokták minden vasárnap, hogy felkeressék Árvácska szüleinek sírját. Mikor odaértek, látták a gyönyörűséges virágokat. Jaj, de csodaszépek! — örvendezett boldogan Julika és amikor le akarta tépni őket, hogy bokrétaiba kösse, egy darázs szállott ujjára s megszúrta! De nini! Mintha hallana is valamit! A darázs beszélni kezdett: Árvácskát bántod megint! Ó, a szegény árva miattad búsulta halálra magát. Hess, hess el innét, te rossz leány! Es dagadt, dagadt egyre jobban Julika kezén a szúrás helye. Julika azonban nem mert szólni szüleinek, mert félt, hogy ezzel elárulhatná magát. Mégis egy nap, amikor már nem bírta tovább fájdalmát, kiment a temetőbe és ráborult Árvácska szüleinek sírjára, a lila, fehér, piros és kékszinű virágok közé és sirva fakadt: Bocsáss meg nekem te szegény, jóságos kis Árvácska, nem akartam ilyen rossz lenni hozzád. Nagyon, nagyon sajnálom, hogy így cselekedtem és megfogadom, hogy soha, soha többé nem leszek rossz senkivel. Aztán két kis kezét összetéve, imádkozni kezdett. Egyszer csak azt látta, hogy a kék égboltozat egyre lejjebb ereszkedik hozzá. Megnyílt az aranyos kapu és megjelent a fehérszárnyas angyal, aki Árvácskát magával vitte. — Tedd fájós ujjadat, Julika, a hűs fekete földbe, honnét az árvácskák nyílnak és meggyógyul, — szolt az anyyalka. Julika csakugyan úgy tett. Érezte, hogy szűnik a fájdalom. Mire ismét felnézett, eltűnt az angyal, de az újja sem volt már dagadt, s nem fájt többé . . . — Köszönöm néked, jóságos angyal, köszönöm Árvácskám — hálálkodott boldogan. Azután szeliden hazament, hogy ezentul olyan legyen, amilyen Árvácska volt: szelíd, készséges, szófogadó engedelmes kis leány.

III. Miről szolt ez a mesém, gyermekek? Mit tett Julika a kis Árvácskával? Miért követett el rosszat kis társával szemben? Miért nem szabad másokat megbántanunk? Mit tett Julika aztán, amikor megszúrta a darázs az újját? Miért nem mert szólni róla szüleinek? Mitől félt? Bizony, gyermekek, a rossz tetteire megszólal bennünk a lelkiismeret, ami lelki bírónk, s dorgálni, korholni kezd akkor is, amikor azt hisszük, hogy rajtunk kívül senki sem tud rosszaságunkról! De a kis Julika, ha rossz volt is, benne is volt egy szép tulajdonság! Mi volt az? Mit tett, amikor már nem bírta tovább a fájdalmat? Mit mondott a kis Árvácska szüleinek sírjánál vasárnap? Látjátok, gyermekek, megbánta rossz tettét és megfogadta, hogy ezentul ő is mindig jó lesz! Kövessétek ti is a kis Árvácskát, aki meg olyan volt, mint a kis Julika, az is tanuljon tőle, bánja meg tettét, s javuljon meg.

Amit nem akarunk magunknak, — másnak se csináljuk azt!